

Riigikogu rahanduskomisjon

Riigikogu kultuurikomisjon

Eesti Vabariigi Valitsus

Kultuuriminister

Märgukiri Eesti Vabariigi 2022.aasta Riigieelarve eelnõule

Eesti on Euroopa riik. See tähendab euroopalike väärtuste hindamist, nende rakendamist riigi, kohaliku omavalitsuse ja kodaniku tasemel, nende väärtuste kaitsmist ning ohustavate tegurite maksimaalset ennetamist.

Neid väärtusi ei kannu mitte üksnes inimesed vaid ka kohalik euroopalik kultuuriruum oma mitmekesisuses. Seetõttu on väärtuste kaitse eelkõige kultuuriruumi, selle struktuuri ja toimimise tagamine koos võimalike probleemide ennetamise või minimeerimisega.

Eesti riigi kõige olulisemaks ülesandeks on oma keele ja kultuuri hoidmine ja säilitamine, selle kestmise ja omapära tagamine üha kiiremini üheülbastuvas globaliseeruvas maailmas. Kultuuriline mitmekesisus on samasugune väärtus kui mitmekesine loodus, jätkusuutlik majandus ning õnnelikud inimesed.

Sel teel oleme aastatega saavutanud üsna tähelepanuväärset edu. Samas oleme Euroopa keskmisest veel üsna kaugel. Põhjus on eelkõige nõ kaitstava euroopaliku pärandi määratlemise kriteeriumitele vastavalt mälestiste nimekirjad korrastamata, toetusmeetmed alarahastatud, riigi kaitse all olevate ehitismälestiste rahastamine kokku leppimata.

Meil ei ole selget kaasaegset ülevaadet kaitstavate objektide seisukorrast, nende väärtusest ja homsetest võimalikes kasutusfunktsioonidest – unikaalsusest euroopalikus kultuuriruumis või kohalikus kodutunnetuses. Selge pilt on eelduseks efektiivseks 21. sajandi kultuuripärandi kaitseks. Piiratud eelarve ei võimalda Muinsuskaitseametil selle teemaga keskendunult ja efektiivselt tegeleda.

Samas vajavad erinevad mälestised igapäevast hooldust, avariitööde teostamise- ja säilitamisnõudest tulenevate täiendavate kohustuste toetamist vältimaks kõrge kultuuriväärtusega ehituspärandi pöördumatut hävimist. Olgu selleks kultuurilooliselt oluline talukompleks, euroopalikke väärtusi kandev mõisakompleks või olulise sümbolväärtusega kirikuhoone. Kõik nad on märgid meie kuulumisest Euroopasse.

Tänane mälestiste omanike toetuste maht ei taga Eesti kultuuripärandi säilimist (kultuurimälestisi ca 26500, milledest ehitismälestistena 5277, lisaks vanalinnad). Ehitismälestistest 2020.a lõpu seisuga on 73% halvas või avariilises seisus ning selliste ehitismälestiste hulk kasvab, mitte ei kahane, remondivõlg akumuleerub. 82% ehitismälestistest on eraomandis ja avaliku huvi täitmise (säilitamiskohustuse) kogu koormat ei ole võimalik

panna ainult omanikele. Mälestised peavad säilima sõltumata tänasest omanikust ja tema võimekusest ning olema kasutuses.

Seoses eeltooduga teeme ettepaneku:

1. Säilitada mälestiste omanikele suunatud restaureerimistoetused min 4,6 mil eurot 2021 aasta eelarve tasemel, sealhulgas eraldis ORF-ist, võimalusel neid suurendada vähemalt ehitushindade kasvu võrra.
2. Leida sihtrahastus Muinsuskaitseametile ehituspärandi inventuuri ja väärtuste hindamise (riikliku kaitse eeldusele vastamise hindamiseks) teostamiseks 2...3 aasta jooksul kokku 1,2milj eurot;
3. Toetada läbi erinevate toetusmeetmete ajalooliste hoonete jätkuvat kasutamist või uuteks vajadusteks kohandamist ettevõtlusele või piirkondlike keskustena. See on oluline nii olemasoleva asustuse ja kohaidentiteedi hoidmiseks kui rohepöörde eesmärkide edukamaks saavutamiseks. Selleks tuleb käesoleva struktuurivahendite perioodi meetmed kohandada abikõlblikuks ehituspärandile, seada kultuuripärandi säilimine üheks eesmärgiks paljudest.
4. Alustada ehituspärandi säilitamise ja uute kasutusfunktsioonide väljatöötamiseks ettevalmistusi järgmise EL perioodi 2027+ vahendite sihtotstarbeliseks taotlemiseks Eesti ehituspärandile.

Märgukiri on koostatud kodanikuinitsiatiivil toimiva arhitektuuripärandi ümarlaua ühise arutelu tulemusena 6.oktoober 2021.

Eesti Mõisakoolide Ühendus	Tõnu Kiviloo
Eesti Mõisate Ühendus	Jaanus Kiili
Eesti Kirikute Nõukogu	Tiit Salumäe
Eesti Omanike Keskliit	Priidu Pärna
ICOMOC Eesti	Ave Paulus

Allkirjastatud digitaalselt